

*Branchevereniging van Nederlandse
laboratoria, kalibratie- en inspectie-instellingen*

Algemene ledenvergadering Fenelab 24 november 2022

KIWA te Apeldoorn

Programma

12.30 uur lunch

13.30 uur opening KIWA

13.35 uur start Ledenvergadering

15.15 uur pauze

15.30 uur start rondleiding

17.00 uur borrel

Agenda ALV (13.35 uur)

- Opening voorzitter
- Notulen
- Bestuurssamenstelling
- Concept begroting 2023
- Fenelab en de toekomst
- Diverse dossiers: Commissies aan het woord
- Terugkoppeling externe contacten
- Internationaal nieuws
- Evenementen en vergaderingen
- Rondvraag en sluiting

Sector Milieu

2022

Jaap-Willem Hutter, Commissie Milieu

Commissie Milieu 2022 i.s.m. SIKB Sectie Analyses (1)

- PFAS
 - NTA uitgebracht door NEN, is internationaal ingebracht bij CEN/TC444.
Verwachting: begin 2023 eens over de concept norm, vervolgens een methode evaluerend ringonderzoek
(Financiële ondersteuning voor een deel van de kosten aan I&W gevraagd)
 - Opstellen protocol PFAS in AS3000 grondwater
- Regeling Bodemkwaliteit (RBK)
 - Updates van AS3000 en APO4 liggen al sinds begin 2020 klaar!
 - Door steeds opnieuw uitstel Omgevingswet: geen update RBK
 - updates AS3000 en APO4 liggen nog steeds op de plank
 - i.h.b. protocollen voor PFAS daarom nog steeds aan wet- en regelgeving gehangen
 - I&W tracht nu RBK toch te updaten los van Omgevingswet; april 2023??

fenelab

*Branchevereniging van Nederlandse
laboratoria, kalibratie- en inspectie-instellingen*

Commissie Milieu i.s.m. SIKB Sectie Analyses (2)

- Evaluatie Besluit Bodemkwaliteit
 - Loopt, branche breed, bij I&W sinds 2019
 - Belangrijke wijzigingen
 - Meer aanwezigheid overheid in diverse gremia (SIKB, NEN), bijv. door I&W, mogelijk ook door VNG, Omgevingsdiensten en IPO
→ uitbreiding van menskracht bij I&W
 - Opstellen van een leidraad voor ontwikkeling van normdocumenten, i.h.b. ook de plaats waar iets thuis hoort: bij NEN of bij SIKB (certificatie documenten)
 - Meer aandacht voor “zeer zorgwekkende stoffen” en “niet genormeerde stoffen”.
- Duurzaamheid overleg Milieulaboratoria
 - Sinds eind 2019
 - Thema: wat kunnen we doen om duurzaamheid in onze sector te verbeteren?
 - Bottleneck: juridisch: waarover mogen we afspraken maken?
 - » Wel: aanpassen NEN 5740 m.b.t. hoeveel aan te leveren (en niet te onderzoeken) grondmonsters
 - » Vraagteken: samen transport, statiegeld afspraken, glaswerk / transport in rekening gaan brengen?
- Voorzitterschap Commissie Milieu
 - I.v.m. pensionering overgenomen door Arjan Veldhuizen (Eurofins)

Commissie Bouw

Ties Joosten

Paul Kuijper

fenelab

*Branchevereniging van Nederlandse
laboratoria, kalibratie- en inspectie-instellingen*

Commissie Bouw

- Tien leden zijn lid;
- Voorzitter is Paul Kuijper (RWS);
- Vertegenwoordigd in NEN-commissies en CROW-werkgroepen (wegenbouwmaterialen);
- Organiseren ringonderzoeken (Ilvo), wordt ook besproken nut en gebruik van de meetonzekerheid;
- Uitwisselen ervaringen RvA en nieuwe normen.

fenelab

*Branchevereniging van Nederlandse
laboratoria, kalibratie- en inspectie-instellingen*

Commissie Onderwijs en arbeid

fenelab

*Branchevereniging van Nederlandse
laboratoria, kalibratie- en inspectie-instellingen*

Commissie Onderwijs (en Arbeidsmarkt)

Het belang van **Onderwijs** en de aansluiting met onze branche benadrukken en verbeteren.

Wat concreet resulteert in een ‘vollere vijver medewerkers’, die qua kennis en kunde beter afgestemd zijn op de praktijk.

- ✓ **Fenelab is bekend bij alle relevante onderwijsinstanties!**

fenelab

*Branchevereniging van Nederlandse
laboratoria, kalibratie- en inspectie-instellingen*

AANPAK

- ✓ We focussen ons op Onderwijs. Focus geeft power!
- ✓ We brengen weer 'Schwung' in de relatie(s) tussen het onderwijs en de Nederlandse laboratoria (branche). Zichtbaarheid vergroten!
- ✓ We verbeteren ons imago (Boeien & Binden). Het doet er toe om in onze branche te werken. Grote maatschappelijke vraagstukken en oplossingen beginnen bij goede en betrouwbare meetgegevens!
- ✓ We richten ons op MBO, HBO en zij-instromers.
- ✓ Facts & Figures van onze branche vormen ons fundament.
- ✓ We werken mee met het curriculum, vooral op het gebied van normen, ISO, kwaliteitsaspecten.
- ✓ We zijn aangesloten bij de relevante netwerken.

Sectorcommissie Asbest

Presentatie ALV Fenelab 24112022

fenelab

*Branchevereniging van Nederlandse
laboratoria, kalibratie- en inspectie-instellingen*

Uit de Technische Commissie Asbest

2022

- Nieuwe NEN 2990 eindelijk van kracht
- Interpretatiedocument NEN aan RvA voorgelegd
- Voor het eerst in gesprek met ODNL over eindmetingen en LAVS
- Veel overleggen: met SZW, NL Arbeidsinspectie, RvA, werkbezoeken met Tweede Kamerleden (zomer en 10 november jl.)
- Nieuwe asbestregelgeving: ‘gelukkig’ nog niet van kracht – luchtmetingen blijven ongemoeid vooralsnog
- Workshop TC Asbest gehouden op 26 oktober

fenelab

*Branchevereniging van Nederlandse
laboratoria, kalibratie- en inspectie-instellingen*

Uit de Technische Commissie Asbest

2023

- Voortzetting overleg en lobby inzake herziening asbeststelsel. Inzet Fenelab: vertraging, aanpassen en evaluatie (van kracht eind 2023?)
- Overleg voeren met RvA, NL Arbeidsinspectie, ODNL, SZW, I en W, etc.
- Aanpassing diverse NEN normen monsternamen, eindmetingen (deelname aan Normcommissie Asbest in Lucht)

fenelab

*Branchevereniging van Nederlandse
laboratoria, kalibratie- en inspectie-instellingen*

Commissie Accreditatie

fenelab

*Branchevereniging van Nederlandse
laboratoria, kalibratie- en inspectie-instellingen*

Commissie Accreditatie

- Onsite overleg met RvA (M. Pijnenburg, J. Langeveld) uitwisseling informatie (digitale ontwikkelingen bij RvA)
- CA Online en Onsite (VSL) overleg met ongeveer 25 deelnemers
- Bespreking RvA procedures en processen
 - Accreditatie met beperkte duur
 - Proces afhandeling afwijkingen (2-3 O techniek, 6 weken)
 - Ervaringen met betrekking tot planning, interpretatie van normelementen, diepgang op specifieke onderwerpen en nauwkeurigheid presentatie van scopes

fenelab

*Branchevereniging van Nederlandse
laboratoria, kalibratie- en inspectie-instellingen*

Commissie Accreditatie

- Levendig debat, waarin ervaringen worden gedeeld
 - “helplijn” voor specifieke vragen /voorbereiding audits
- Thema’s integriteit, ringonderzoeken en communicatie met RvA
- Ontwikkeling van commissie Kalibratie
 - Eerste verkenning
 - Uitnodigen van voorzitters bestaande TCs
 - Rol van RvA hierin

fenelab

*Branchevereniging van Nederlandse
laboratoria, kalibratie- en inspectie-instellingen*

Commissie Accreditatie

Vertegenwoordiging in NEN **ISO/CASCO**-commissie

gericht op ISO 17000 normen

belanghebbende partijen

verwante documenten (ILAC, IAF, ...)

29 november eerste deelname

fenelab

*Branchevereniging van Nederlandse
laboratoria, kalibratie- en inspectie-instellingen*

Sector Commissie Agro-Food Fenelab

Pro-actief, samen, vernieuwend

Najaarsvergadering Fenelab

24 november 2022

fenelab

*Branchevereniging van Nederlandse
laboratoria, kalibratie- en inspectie-instellingen*

Samenstelling bestuur

• Peter Bom	MasterLab
• Jörgen van den Ende	NutriControl
• Robert van Gorcom	WFSR

fenelab

*Branchevereniging van Nederlandse
laboratoria, kalibratie- en inspectie-instellingen*

Activiteiten 2022

- AgroFood bijeenkomst 25 Augustus 2022
 - MasterLab en Teams; hoge attendance
 - Meldplicht Private Laboratoria Levensmiddelen
 - VWS intentie voor wetvoorstel 2023
 - Vele meetings met VWS / NVWA
 - Fenelab standpunten zijn duidelijk en krachtig overgebracht
- VMT Food Safety event 3 November: sessie over meldplicht
 - » Fenelab presenteert een alternatief
 - » Goed ontvangen en wordt meegenomen in de discussies
 - » Wordt vervolgd
- Fenelab inspiratiedag: PFAS presentative (2x goed bezocht)

fenelab

*Branchevereniging van Nederlandse
laboratoria, kalibratie- en inspectie-instellingen*

Schema van aftreden

- Er is geen schema van aftreden, maar
- Robert van Gorcom vertrekt vanwege pensionering
- Graag enthousiasmeren wij zijn opvolger
 - Neem contact op Agro-Food
- Peter Bom treedt af 2024

RvG0

Dia 22

RvG0

Ik wil de plv. directeur enthousiasmeren. Is een echte labman. OK?

Gorcom, Robert van; 2022-11-16T19:42:26.517

Commissie Arbozaken

Presentatie ALV Fenelab
24 november 2022

Commissie Arbozaken

Terugblik

- Presentatie tijdens Inspiratiedag van 4 okt jl.
 - Presentatie tijdens de WoTS op 29 sept jl.
 - Enquête onder de leden met vragen over het Arbobeleid en de veiligheid binnen de laboratoria.
 - Aanvullende onderdeel omtrent asbest voor de Arbocatalogus is positief beoordeeld door de Inspectie SZW.
 - Nieuwe voorzitter sinds april jl.
-

fenelab

*Branchevereniging van Nederlandse
laboratoria, kalibratie- en inspectie-instellingen*

Commissie Arbozaken

Vooruitblik

- Punten door leden aangegeven in de enquête oppakken en vormgeven.
- Meer focus op wat de leden van onze commissie verwachten.
- Arbocatalogus actualiseren, aanvullen en toetsen
- Aanvulling kwarts en EMV toevoegen aan Arbocatalogus

Sectorcommissie IT en Datastandaarden

Presentatie ALV Fenelab 24112022

Luc Scholtis

Informatiebeveiliging Cybersecurity

Certificering

Marco Bijl
Directeur
DigiTrust B.V.

A woman with dark hair tied back is shown in profile, looking down at a smartphone she is holding. The background is a dark blue/purple gradient with various digital icons, including a shield with an exclamation mark, hexagons, and data-like patterns.

Veel werk verzet
om cyber **weerbaarheid** / **informatiebeveiliging**
op orde te krijgen

A large circular inset on the right side of the image shows a dark wooden door slightly ajar. A bright, solid yellow light emanates from the opening of the door, creating a strong contrast with the dark interior of the room. The floor in the foreground is a light blue-grey color.

Next step?

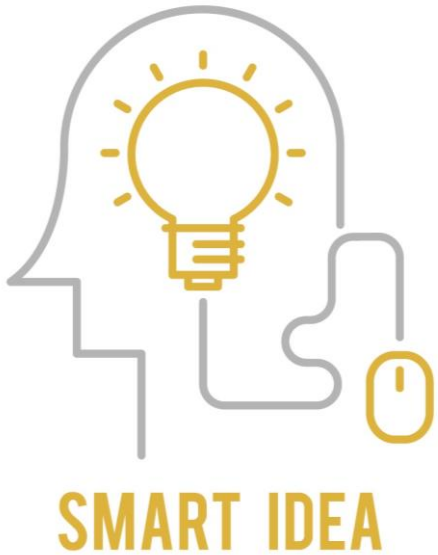

Certificeren?

Waarom zou je dat willen?

Wordt het een standaard eis?

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Ministeries

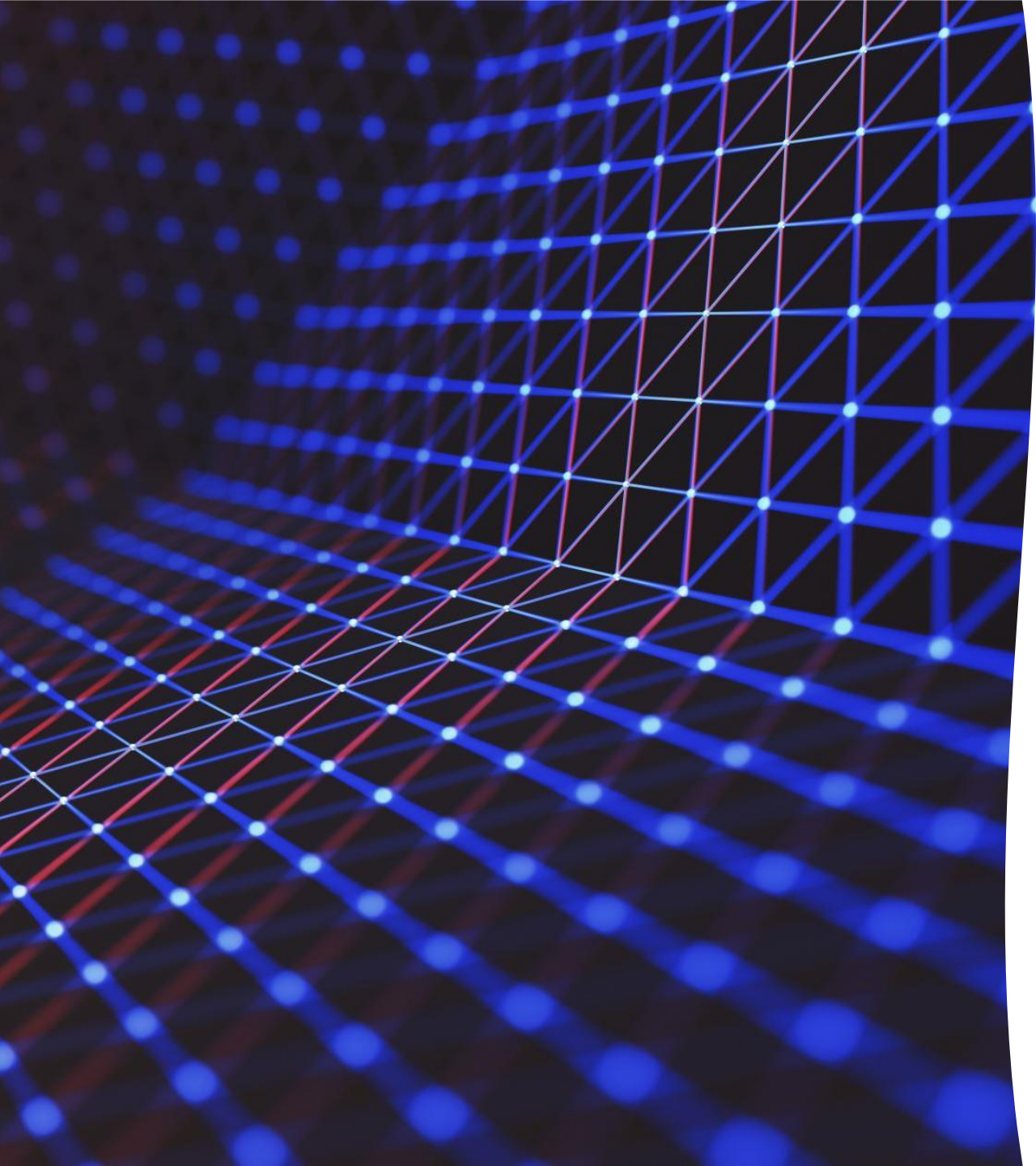
- Ministerie van Algemene Zaken
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Ministerie van Buitenlandse Zaken
- Ministerie van Defensie
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
- Ministerie van Financiën
- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- Ministerie van Justitie en Veiligheid
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

NIS2 / NIB2 – 2024 NL wetgeving

Network and Information Systems / Netwerk en InformatieBeveiliging

- Mei 2022 NIS2
- 21 maanden de tijd – Nederlandse wetgeving ~ Maart 2024
- Uitbreiding CBS code's – 6000 bedrijven (chemie, maakindustrie, afval, datacenters, zorg)

Type	Toezicht	Verlichting
Essentiële aanbieders	Pro-actief	Zorgplicht – IB op orde
Belangrijke aanbieders	Achteraf – incident (maatschappelijke / economische gevolgen)	Zorgplicht – IB op orde

Overwegingen

Eis van de overheid bij aanbestedingen ISO27001

Aantoonbaarheid direct geregeld

Iedere andere opdrachtgever gaat het vragen

Wordt het voor een Lab; licence to operate?

Maar bovenal; je moet het zelf willen

A photograph of a busy, crowded street, likely a market or festival. In the foreground, a man with a beard and a dark cap is partially visible. Behind him, a woman with dark hair and sunglasses is walking. To the right, a man with white hair and glasses is standing with his arms crossed, wearing a blue vest over a plaid shirt and bright blue trousers. Further back, a woman in a blue and white striped shirt is holding up a glass. The background is filled with many other people, some wearing hats and carrying bags, creating a sense of a large gathering. The overall atmosphere is one of a busy, public event.

Maatschappij heeft

- Blind vertrouwen
- Afhankelijk van de laboratoria

Grote maatschappelijke onrust bij data op straat

Certificatie proces

Fase 1 audit

Heb je de belangrijkste dingen op orde?

Het je wel een ISMS?

Ben je niets vergeten?

Fase 2 auditplan; wie, wanneer voor wat?

Fase 2 audit

Managementsysteem

114 Controls

- Interviews
- Bewijslast

Jaarlijks een controle audit

Steekproef

- Managementsysteem
- Controls

Wat gaat dat kosten?

Afhankelijk van:

Aantal FTE (groot of klein laboratorium)
ICT Complexiteit (netwerk, software etc)
Reeds accreditatie / Managementsysteem

Initiële audit

€4.200,-

€12.000,-

Controle audit

€2.500,-

€6.500,-

Mijlpalen moet je vieren

Eugenie Verhaar

Kwinzo vanaf 2017, inrichten ISMS → ISO 27001 /NEN 7510

Gestandaardiseerde aanpak, templates, applicatie

Hoe het begon

- Dit is het verhaal van Fenelab Consortium Covid-19 (nu 1st LAB consortium), dat in juni 2021 meedeed aan een aanbesteding van VWS voor 'testen voor toegang'.
- Een van de eisen: Voldoe aantoonbaar aan de NEN 7510
- 1st LAB consortium is de uitdaging aangegaan, ze zijn nu gecertificeerd

Is hier sprake van het begin van een trend? Wordt deze eis standaard?

Trend? Standaard eis?

- Wat gaat de NVWA doen?
- Wordt de ISO 27001 standaard meegenomen als eis bij aanbestedingen?
- Voor medische labs: beveiliging persoonsgegevens cruciaal
- Behandelrelatie → NEN 7510

Inhoud

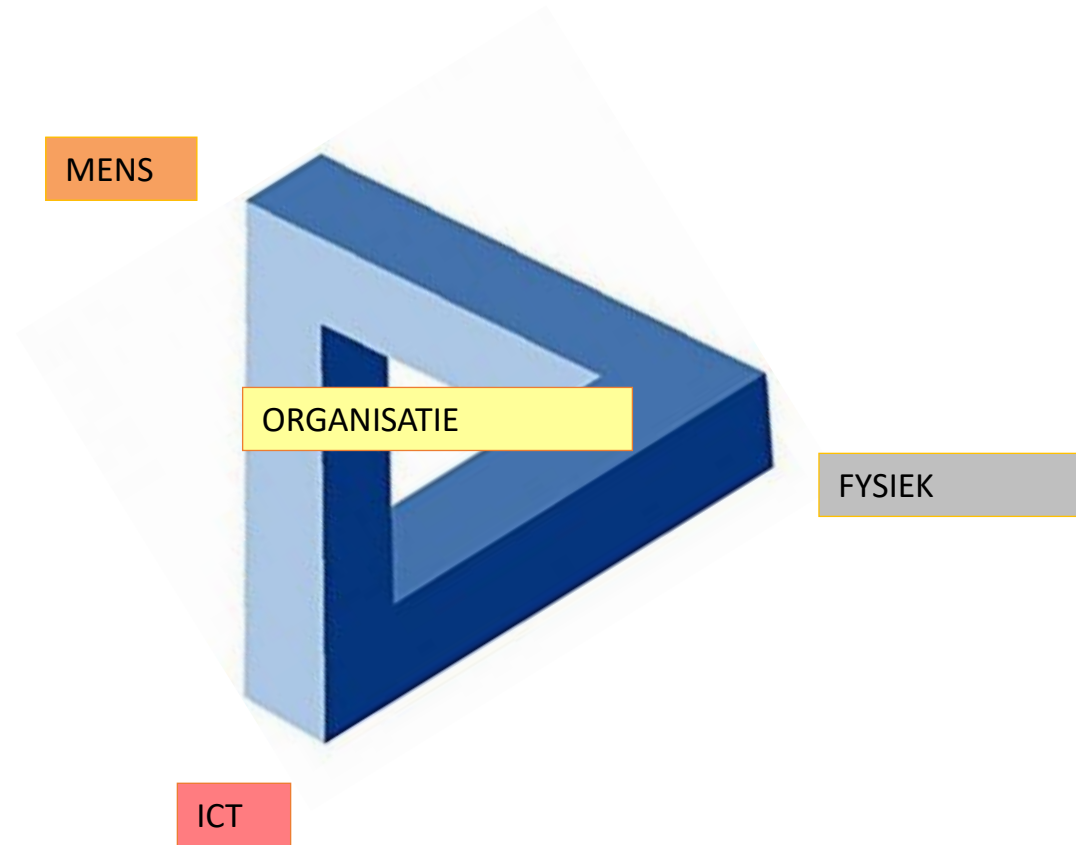
- Wat is informatiebeveiliging?
- Waarom wil ik dat?
- Wat moet ik dan doen?

Wat is informatiebeveiliging?

- Beschikbaarheid
- Integriteit (correctheid)
- Vertrouwelijkheid

Vier soorten maatregelen

NEN 7510 en ISO 27001

- NEN 7510 = de ISO 27001 voor de zorg.
- De ISO 27001 is **het** normenkader voor informatiebeveiliging.

De NEN 7510 = ISO 27001 aangevuld met eisen tav omgang met patiëntgegevens.

Waarom wil ik dat?

Immers: ISO 17025 en ISO 15189 vragen ook om Plan Do Check Act met:

- Governance.
- Beleid, doelstellingen, uitgangspunten.
- Risicomanagement.
- Overzichten met bedrijfsmiddelen.
- Periodieke controles en rapportages .
- Etc etc

En ook specifiek informatiebeveiliging:

- NEN 17025: 7.11 Control of data and information management
- NEN 15189: 5.10: Laboratoriuminformatiemanagement

Wat voegen de NEN 7510 /ISO 27001
dan toe?

NEN 7510 /ISO 27001

+

De Annex met

Beheersmaatregelen, op

alle beveiligingsterreinen

Annex: 14 hoofdstukken

6 hoofdstukken gericht op ICT – technische maatregelen:

- Encryptie
- Autorisaties, wachtwoordbeheer, authenticatie
- Netwerken
- Software ontwikkeling
- Managen ICT-leveranciers
- Continuïteit van ICT voorzieningen

Voorbeelden

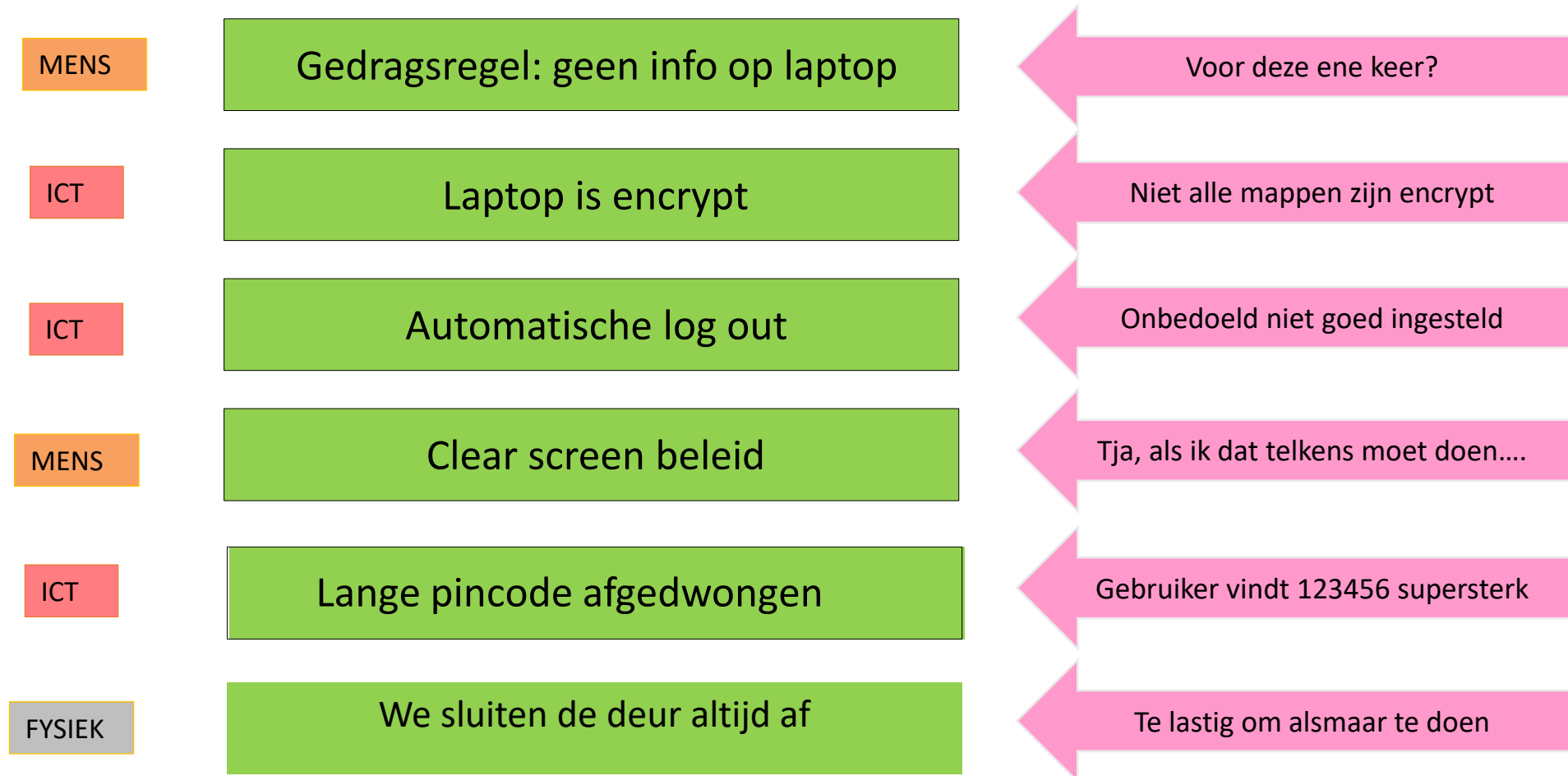
A.10 Cryptografie		
A.10.1 Cryptografische beheersmaatregelen		
Doelstelling: Zorgen voor correct en doeltreffend gebruik van cryptografie om de vertrouwelijkheid, authenticiteit en/of integriteit van informatie te beschermen.		
A.10.1.1	Beleid inzake het gebruik van cryptografische beheersmaatregelen	<i>Beheersmaatregel</i> Ter bescherming van informatie voor het gebruik van cryptografische beheersmaatregelen worden geïmplementeerd.
A.10.1.2	Sleutelbeheer	<i>Beheersmaatregel</i> Met betrekking tot het gebruik de levensduur van cryptografie tijdens hun gehele levenscyclus ontwikkeld en geïmplementeerd.
A.11 Fysieke beveiliging en beveiliging van de omgeving		

A.12.2 Bescherming tegen malware		
Doelstelling: Waarborgen dat informatie en informatieverwerkende faciliteiten beschermd zijn tegen malware.		
A.12.2.1	Beheersmaatregelen tegen malware	<i>Beheersmaatregel</i> Ter bescherming tegen malware moeten beheersmaatregelen voor detectie, preventie en herstel worden geïmplementeerd, in combinatie met een passend bewustzijn van gebruikers.
A.12.3 Back-up		
Doelstelling: Beschermen tegen het verlies van gegevens.		
A.12.3.1	Back-up van informatie	<i>Beheersmaatregel</i> Regelmatig moeten back-upkopieën van informatie, software en systeemaafbeeldingen worden gemaakt en getest in overeenstemming met een overeengekomen back-upbeleid.

Terug naar Fenelab, wat heeft het gebracht?

- Compleet overzicht van alle data, applicaties, hardware, meetinstrumenten
- Inzicht in bedreigingen en risico's
- Samenhangend stelsel van beveiligingsmaatregelen
- Controles en aantoonbaarheid.

Beveiliging informatie op een laptop

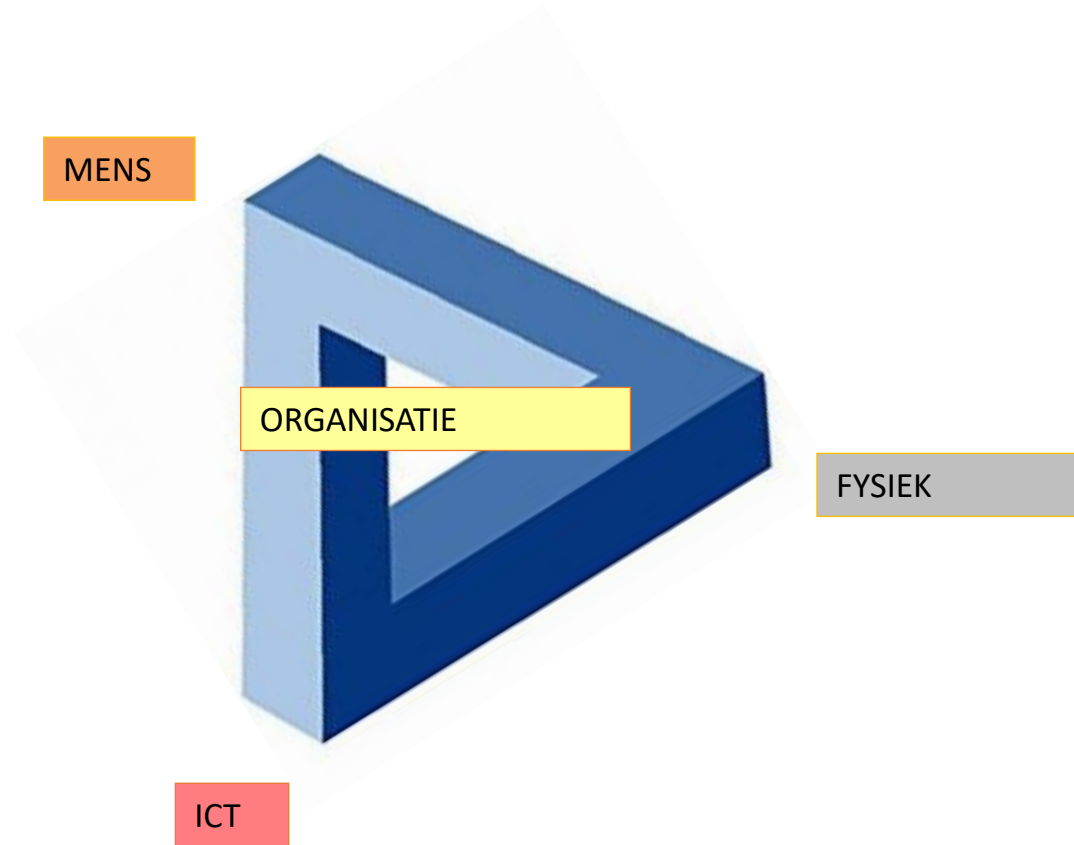
Belangrijke bedreigingen /risico's

- Onbeveiligde Mobile devices
- Slechte omgang met opslagmedia (USB- sticks, harde schijven)
- Onvoldoende beveiliging meetinstrumenten
- Ransomware
- Onbetrouwbare (ex) medewerkers en externen
- Onvoldoende toezicht op autorisaties
- Onvoldoende toezicht op leveranciers met toegang tot data ICT
- Diefstal (humaan) materiaal en laboratoriumuitslagen

Belangrijke beveiligingsmaatregelen

- Beveiliging (encryptie) Mobile devices,
- Maatregelen tegen ransomware (firewalls, back ups, Restore oefening)
- Verscherpte controles op autorisaties (ook van beheerders)
- Calamiteitenplan uitgebreid met reactie op 'informatierampen'
- Sluitend Leveranciersmanagement, overeenkomsten, audits,
- Periodieke penetratietesten op applicaties
- Gedrag en bewustwording medewerkers

In samenhang met elkaar

Kortom

Informatie wordt steeds belangrijker

De 'lab normen', gaan hier niet diep op in

Je hebt zo geen zekerheid dat de informatievoorziening echt op orde is

En dat je voldoet aan wetgeving op dit terrein.

Bijna alles is informatie!

